

Naslov: Pot v demokratični ekološki socializem

Podnaslov: Strategija Združene levice

Kazalo:

Uvod

1. Takojšnja ustavitev varčevalnih ukrepov
2. Reševanje podjetij, ustavitev privatizacije
3. Delavsko upravljanje v podjetjih
4. Javni nadzor nad bankami
5. Koordinirano gospodarstvo za polno zaposlenost
6. Rešitev problema dolga
7. Pravična davčna reforma
8. Boj proti davčnim oazam
9. Obramba socialne države
10. Demokratične in participativne javne finance
11. Neposredna demokracija in preobrazba države
12. Razširitev osebnih svoboščin in pravic
13. Pot k ekološkemu preobratu
14. Trajnostna proizvodnja hrane
15. Zavezanost miroljubju in demilitarizacija
16. Plačilo v drugi svetovni vojni povzročene škode

Zaključek

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbena gibanja
in posamezniki

Uvod

Po razpadu Jugoslavije je Slovenija dobro desetletje veljala za zgodbo o uspehu. Namesto neoliberalne doktrine šoka, ki so jo izkusile predvsem države vzhodnega bloka, je v Sloveniji država v svoji lasti ohranjala znaten delež podjetij in bank ter ohranjala socialne pridobitve iz časa socialistične Jugoslavije. Krona uspeha je bil vstop v EU, ki nam je obljubljal med in mleko. Po letu 2009, ko je v Slovenijo pljusnila svetovna kriza kapitalizma, so se pokazale vse zmote preteklih obdobij. Slovenija že desetletje pospešeno drvi na evropsko periferijo. Postaja delno kolonialna država, kjer mora biti delovna sila čim cenejša, kapital čimmanj obdavčen, socialna država pa čimbolj vitka. Vse pa za to, da bi kapital iz držav evropskega centra (stare članice EU, Nemčija in Beneluks) v Sloveniji ob pomoči lokalnih hlapcev izžemal čim višje profite.

Združena levica (stranke DSD, IDS in TRS ter koalicija civilnodružbenih gibanj) se odločno postavlja na stran delovnih ljudi - torej vseh, ki moramo za svoje preživetje prodajati svojo delovno silo: zaposleni v zasebnem in javnem sektorju; vsi, ki ne zmorejo delati (hendikepirani); tiste, ki bi želeli delati, a jih kapitalizem meče na cesto (brezposleni); tisti, ki so delali (upokojenci) ali šele bodo (študentje); vsi, ki so prisiljeni delati v nestalnih, honoriranih zaposlitvah (prekerici). Le močna kolektivna akcija delovnega ljudstva lahko preobrne razmerje sil v družbi in zagotovi drugačno prihodnost. V parlamentarnem boju in mimo njega je treba odločno reči "NE" izkoriščanju in vse večji bedi ter zahtevati dostojno življenje za vse. Zahtevati moramo spremembo sistema, ne le novih obrazov, ki se vedno znova izkažejo za vdane hlapce kapitala. Obstoječe stranke vseh barv pristajajo na neoliberalni konsenz in strukturne reforme, ki nam jih diktirajo iz Bruslja. Čas je, da s ponosom izrečemo besedi levica in socializem, čas je, da zahtevamo demokratični ekološki socializem!

Slovenija je od prehoda v kapitalizem imela dva razvojna modela. V 90-ih letih je bila pod pritiskom delavskega gibanja skozi postopno oz. gradualno tranzicijo uvedena regulirana, socialno-demokratska različica kapitalizma, ki se je zgledovala predvsem po povojnem nemškem modelu. Država je obdržala infrastrukturo in pomembna podjetja v svojih rokah, v

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbene gibanja
in posamezniki

zasebnih podjetjih je bilo uvedeno soupravljanje, tako da so lahko sveti delavcev vsaj deloma nadzirali in sodelovali pri upravljanju podjetij, sindikati pa so postali socialni partner; država in lastniki kapitala (t. i. delodajalci) so se morali pogajati o plačah in delovnih razmerjih. Socialno vlogo je prevzela tudi centralna banka, ki je s podcenjevanjem tolarja pomagala slovenskim izvoznikom in blažila pritisk mednarodne konkurence na plače.

Tako je bilo do vstopa v EU leta 2004 in v evrsko območje leta 2007. Vstop je že sam po sebi zahteval vrsto neoliberalnih reform. Država se je morala odpovedati zaščitnim politikam za domače gospodarstvo, centralna banka je izgubila nadzor nad valuto, tokovi kapitala niso bili več regulirani. Takratna vlada Janeza Janše je v pridružitvi EU in dostopu do poceni kreditov videla izjemno priložnost. Načrtno je opustila gradualistično politiko preteklih vlad in se posvetila privabljanju tujih kreditov in investicij. Ta sredstva so se uporabila zlasti za financiranje t. i. drugega vala privatizacije oz. "tajkunizacije", kot dandanašnji ta proces opisujejo mediji. V tem času je Slovenija postala tipična država z dolžniškim razvojnim modelom (torej modelom, ki rast utemelji na zadolževanju in primanjkljaju tekočega računa plačilne bilance), kakršen je bil pred krizo značilen za evropsko periferijo: Irsko, Portugalsko, Grčijo, Španijo, baltske države in Slovaško.

Zadolževanje bank in podjetij ter ugodne razmere na evropskem trgu so leta 2007 omogočili 7-odstotno gospodarsko rast. Neto zunanji dolg Slovenije (to pomeni dolg gospodinjstev, države in podjetij) je od leta 2005, ko ga sploh ni bilo, do leta 2008 narasel na prek 10 milijard evrov.

Po izbruhu globalne krize so se zlomili finančni trgi, kriza pa je zelo hitro zajela tudi Slovenijo. V letu 2009 se je bruto domači proizvod (BDP) zmanjšal za slabih 8 %, tako da je bil še leta 2013 znatno nižji kot leta 2008. Neproduktivni projekti v gradbenem sektorju, ki jih je napajal finančni kapital, so propadli, z njimi pa tudi največji slovenski gradbinci: SCT, Vegrad in Primorje. Tudi številna druga velika podjetja niso več zmožna odplačevati dolgov, s katerimi so uprave financirale neutemeljene investicije in menedžerske prevzeme. Ti dolgovi se zdaj kažejo kot "slabe terjatve" v bilancah bank, ki jih z javnim denarjem rešuje država prek slabe banke in dokapitalizacij. To je nujno, saj bi v nasprotnem primeru propadle tako banke kot podjetja, s

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbena gibanja
in posamezniki

čimer bi izgubili še več delovnih mest, trpeli bi pokojninski skladi in zavarovalnice, potrebne pa bi bile tudi državne intervencije v obsegu, ki presega zmožnosti zadolževanja države.

Dolgove privatnega sektorja je nase prevzela država in s tem državljani, a ne vsi v enaki meri. Zaradi posledic reševanja trpimo tisti, ki smo najmanj krivi. Breme krize namreč v največjem deležu nosijo revni, brezposelni in zaposleni v javnem sektorju. Tisti, ki so izgubili dohodke, imajo manjše socialne pravice ali manjše dohodke, plačujejo pa višje davke.

Podobne trende je zaznati povsod po evropski periferiji. Države, ki so pred krizo prevzele dolžniški razvojni model, se nikakor ne morejo izvleči iz težav. Evropska centralna banka v nasprotju od praktično vseh drugih velikih centralnih bank ne daje posojil državam -- medtem ko ameriška centralna banka FED v ZDA vsak mesec natisne 60 milijard dolarjev za pomoč državi in gospodarstvu -- zaradi česar se morajo države zadolževati na zasebnih finančnih trgih po oderuških obrestnih merah. Vlade so v evropskem okviru postavljene pred izbiro med varčevanjem, privatizacijami ali zadolževanjem. Vse tri možnosti so slabe. Vsi ukrepi v tej smeri gospodarske krize v zadnjih petih letih dokazano niso reševali, ampak so jo le poglobljali. Vsi smo na poti v Grčijo, ki je bila pod prisilo varčevanja spremenjena v državo tretjega sveta.

Slovenski in nasploh periferni evropski kapitalizem je s krizo in posledično izgubo dostopa do poceni kreditov idejno in politično popolnoma bankrotiral, v rokavu pa nima nobenega aduta več. Ponudi lahko le še slepo izpolnjevanje škodljivih zahtev Bruslja, drvenje v vse večjo odvisnost, razprodajo skupnega premoženja in obubožanje delovnih ljudi. Nazorne so usode baltskih držav, ki nam jih ponujajo za zgled, medtem ko se ljudje od tam množično izseljujejo. Zato nas lahko reši le politični in ekonomski odgovor na krizo, ki bo presekal z dosedanjimi praksami. Odgovora na to, kaj, za koga in pod kakšnimi pogoji bomo proizvajali, ne bomo prepuščali prostemu trgu in peščici najbogatejših, ampak demokratičnemu planiranju pod ljudskim nadzorom. To je odgovor, ki bo presegel kapitalizem in stopil na pot vzpostavljanja dejansko demokratične in pravične družbe. Ta odgovor je demokratični ekološki socializem.

Prvi korak k demokratičnemu ekološkemu socializmu je vzpostavitev politične sile, ki si bo upala in bo zmožna izreči dvojni ne: ne domačemu kapitalističnemu razredu in ne Bruslju. Ustaviti

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbena gibanja
in posamezniki

moramo ropanje in razlašanje, uničevanje ključnih družbenih institucij, kot sta javno šolstvo in zdravstvo, ter odmiranje demokracije. Namesto tega moramo najti možnost zagona slovenskega gospodarstva na sonaravnih temeljih ter ob zagotavljanju vključujoče ekonomije in polne zaposlenosti. Zagotoviti moramo, da bo razvoj Slovenije utemeljen na delu, znanju, družbeni inovativnosti in sodelovanju ter na sonaravnem upravljanju z naravnimi viri, ne pa na brezsravnemu izkoriščanju in odvisnosti od dotoka poceni kreditov.

V nadaljevanju predstavljamo osrednje programske točke za takšen preobrat.

1. Takojšnja ustavitev varčevalnih ukrepov

Proračunsko varčevanje pomeni zmanjševanje državnih investicij in izdatkov za javne storitve, kar Sloveniji zapovedujejo evropske pogodbe oz. "trojka" (ECB, Evropska komisija in Mednarodni denarni sklad). Zategovanje pasov prinaša revščino in splošno družbeno nazadovanje, pri tem pa niti ne zagotavlja gospodarskega okrevanja. Nasprotno - dodatno pogloblja gospodarsko krizo, v kateri so stopnje registrirane brezposelnosti poskočile na 14 %, med mladimi pa celo na 25 %. Vsak evro, ki ga država privarčuje pri proračunskih izdatkih, negativno učinkuje na gospodarstvo, saj neposredno zmanjšuje povpraševanje tako posameznikov kot podjetij. Za vsak "privarčevani" evro je BDP Slovenije do sedaj izgubil 1,6 evra. Dokaz za to je zloglasni Zakon za uravnoteženje javnih financ (ZUJF): z njim je Janševa vlada »privarčevala« 460 milijonov evrov, a se je obenem BDP zaradi tega skrčil za 700 milijonov evrov. Slovenski javni dolg se je z 22 %, kolikor je znašal v letu 2008, nedavno povečal prek 75 % BDP, napoved za leto 2014 pa je 81 %. Varčevalni ukrepi vodijo v začaran krog, saj država zbere manj davkov, tako da mora še bolj varčevati. Zategovanje pasu ima dva namena: na eni strani poskuša z rezi v javni sektor znižati davke za podjetja in najbogatejše, na drugi strani pa s pritiskom na pravice delovnega ljudstva in z rezi v socialne storitve poceniti delovno silo.

Edini, ki imajo koristi od varčevanja, so najpremožnejši, saj gre v resnici zgolj za prisilno odpravljanje socialnih pridobitev in delavskih pravic z namenom višanja profitov. Vlade nas skušajo prepričati, da je to dobro za vse, ker naj bi višji profiti prinašali več investicij, te pa posledično več delovnih mest. A nikjer v Evropi se to ne dogaja: višji profiti pomenijo samo več

jaht, luksuznih vil in bogastva v davčnih oazah na eni strani in bolj osiromašeno ljudstvo na drugi. Vačevanje se zato mora ustaviti takoj, investicije pa se morajo zagotavljati z javnimi sredstvi, ki jih bo država pridobila z bistveno večjo obdavčitvijo najbogatejših.

2. Reševanje podjetij, ustavitve privatizacije

Slovensko gospodarstvo se je od leta 2004 dalje napajalo predvsem s poceni krediti iz tujine, ki so bili investirani v špekulativni gradbeni balon in v menedžerske prevzeme podjetij oz. v t. i. drugi val privatizacij. V industrijskem sektorju je bilo privatizirano kar vsako četrto podjetje: od skupno 206 industrijskih podjetij z več kot 100 zaposlenimi je bilo 46 podjetij privatiziranih v drugem valu. Menedžerji, ki so prevzemali ta podjetja, so za kritje kreditov uporabljali kar delnice podjetij, ki so jih prevzemali, zato so izčrpavali podjetja. Številna so po izbruhu krize, ki je ustavila dotok poceni kapitala v Slovenijo, zašla v hude likvidnostne težave. Danes so ta podjetja zaradi bremena dolga najmanj produktivna v Sloveniji, čeprav jih je večina rentabilnih.

Pri njihovem reševanju je ključno vlogo prevzela slaba banka oz. Družba za upravljanje terjatev bank (DUTB). Ta je bila sicer ustanovljena zato, da bi slabe terjatve prevzela in podjetja s tem nacionalizirala in razdolžila, a takoj zatem tudi privatizirala. Tako bi ponovili napako izpred krize: podjetja bi prepustili zasebnikom in investicijskim skladom, s tem pa izčrpavanju ali celo propadu. Nasprotno se v Združeni levici zavzemamo za to, da slaba banka podjetja, od katerih je prevzela terjatve, razdolži, a ne zato, da bi jih nato odprodala. Namesto tega naj namesti krizne uprave, ki lahko v sodelovanju z zaposlenimi poskrbijo za poslovno sanacijo podjetij.

S tem bi rešili krizo v gospodarskem in bančnem sektorju ter hkrati onemogočili, da bi se menedžerski prevzemi in sorodne slabe prakse ponovile. Preprečili bi tudi poceni in brezglavo razprodajo državnega premoženja ter vzpostavili osnovo za podreditev proizvodnje prebivalstvu in njegovemu demokratičnemu nadzoru. Združena levica odločno nasprotuje vsakršni nadaljnji privatizaciji in bo v primeru domnevnega oškodovanja vztrajala na reviziji pravilnosti in smotrnosti slehernega postopka prodaje državnega premoženja.

DSD
DEMOKRATSKI
SOCIALIZEM

INICIATIVA ZA
DEMOKRATIČNI
SOCIALIZEM

TRIS
TRUDNIŠKI
RAZVOJNI
SINDIKAT

4. skupina:
civilnodružbene gibanja
in posamezniki

3. Delavsko upravljanje v podjetjih

Podjetja bi po razdolžitvi in osnovni poslovni sanaciji prenesli na Slovenski državni holding. S tem bi jih obdržali v državni lasti, kar je dobro izhodišče za uvajanje delavskega upravljanja v podjetjih. Državno lastništvo je sicer prav tako problematično kakor zasebno, saj omogoča klientelistično kadrovanje ozkih političnih skupin, ki se obnašajo, kot da bi bila ta podjetja njihova zasebna last, ne pa last vseh državljanov in državljanov. Zato je treba tako podjetja kakor državni holding podrediti učinkovitemu nadzoru državljanov in zaposlenih.

Prvi korak h krepitvi vloge zaposlenih v državnih podjetjih in bankah je politika odprtih knjig: vsak zaposleni mora imeti možnost vpogleda v poslovanje teh podjetij in v porabo njihovih sredstev. Drugi korak je demokratizacija poslovanja. To pomeni dvoje: uprave podjetij in nadzornikov ne smejo več imenovati politične elite, ampak zaposleni in širša skupnost, ki jo tako ali drugače zadeva delovanje podjetja (na primer lokalna skupnost, ki jo zadevajo okoljska tveganja); poleg tega morajo uprave z zaposlenimi in s širšo skupnostjo skleniti sporazum o želenem razvoju podjetja. Če uprave ta sporazum kršijo, jih zaposleni lahko odpokličejo. V tretjem koraku bi tovrstne demokratične mehanizme v podjetjih še okrepili: zaposleni naj glasujejo o pomembnih odločitvah, o razmerju med najnižjo in najvišjo plačo, volijo direktorja ipd. Kot takojšen ukrep Zdržena levica zagovarja omejitev razmerja med najnižjo in najvišjo plačo v javnem sektorju in podjetjih z večinskim državnim deležem na 1 proti 5.

V zasebnih družbah bi za krepitev vloge zaposlenih uporabili obstoječi Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju, tako da bi tudi ta podjetja podredili interesom zaposlenih in širše skupnosti. Delavsko upravljanje bi razvijali z okrepitvijo ustreznih zakonskih pravic zaposlenih in z aktivno politično podporo, ki bi zaposlenim v podjetjih, ki so se pred stečajem znašla zaradi slabega dela lastnikov in menedžerjev, omogočili prevzem nadzora nad podjetjem - na primer z ustanovitvijo zadrug - ter tako ohranili proizvodnjo in delovna mesta.

Zdržena levica se zavzema za vzpostavitev zakonodaje in spodbud, ki bodo omogočale ustanavljanje zadrug, društev, vzajemnih družb, fundacij in socialnih podjetij, ki zaposlujejo ponekod celo 20 % vseh zaposlenih. Posebej pomembne pri ustvarjanju delovnih mest so zadruga in njihova samoupravna organiziranost. Družijo jih predvsem načini odločanja in

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbene gibanja
in posamezniki

pomen, ki ga imajo za dobrobit družbe. Zadruge so prav zaradi svojih osnovnih principov najmočnejša oblika ekonomske demokracije, ki zagotavlja poleg svojih notranjih procesov odločanja tudi vezanost na lokalno okolje in skupnost. Pri vzajemnih družbah bomo zagotovili tako vključujoče odločanje kakor tudi transparentnost v skupnosti.

Zadružna organiziranost se pojavlja v vseh panogah od industrijske proizvodnje do najrazličnejših storitvenih dejavnosti. V Sloveniji obstaja zadružništvo le na področju kmetijstva, pa še tu najpogosteje združuje le nosilce dejavnosti. Treba je oblikovati javni sklad, ki bo zagotavljal razvoj zadružništva ter omogočil zadružne prevzeme podjetij v težavah. Omogočiti je treba tudi kapitalizacijo nadomestil za brezposelnost (aktivne politike zaposlovanja), če se brezposelni združujejo z namenom prevzema podjetja. Neizplačane plače morajo biti prednostno poplačane iz preostanka premoženja podjetij ali priznane kot lastniški delež zaposlenih na osnovi kolektivnih pogodb. Javne spodbude za odpiranje delovnih mest se prednostno dodeljujejo zaposlenim, če se ti povezujejo v zadrugo. Subvencije naj zagotavljajo trajnost in varnost delovnih mest tako, da se podeljujejo novim zaposlenim kot nedeljivi delež in s tem ne prispevajo k nižanju cene delovne sile, kar je dosedanja običajna praksa.

Nujno je treba vzpostaviti izobraževalni in podporni sistem za zadružno povezovanje posameznikov in zadrug ter ga vsaj deloma financirati iz javnih sredstev. Potrebne so takšne zakonske osnove, ki bodo omogočale nastanek zadružnih bank. Zagotovilo dobrega zadružnega prevzema je seznanjenost zaposlenih s stanjem podjetja ter zagotavljanje izobraževanja za zadružno delovanje ter povezovanje zadrug doma in tudi na mednarodnem nivoju.

4. Javni nadzor nad bankami

Največjim bankam v Sloveniji se obeta privatizacija, s čimer bodo država in njeni prebivalci izgubili še en pomemben vzvod usmerjanja investicij. Privatizacija bo še okrepila centralizacijo bančnega sistema v Evropi in koncentracijo moči v rokah največjih monopolističnih bank, ki so »prevelike, da bi propadle«. V Združeni levici zato nasprotujemo privatizaciji bank. Banke morajo biti pod demokratičnim nadzorom državljanov, da jih bodo ti lahko uporabili kot

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbene gibanja
in posamezniki

investicijsko orodje, ki bo namesto iskanja najvišjih donosov pri posojilih upoštevalo družbene potrebe.

Banke morajo opravljati svojo prednostno nalogo: zbirati morajo prihranke varčevalcev in jih usmeriti v družbeno koristne naložbe. Namesto profita morajo upoštevati neposredne potrebe ljudi (npr. stanovanja, razvoj infrastrukture ...), pri podjetniških investicijah pa število novo ustvarjenih delovnih mest, razvoj proizvodnje in vpetost v lokalno okolje. Vse bančne investicije se morajo ravnati po kriteriju sonaravnega razvoja. Veliko moč finančnih institucij, ki s svojimi špekulacijami in iskanjem kratkoročnega profita povzročajo ogromno škodo družbi in okolju, je treba omejiti. Zato se zavzemamo ne le za to, da bodo systemske banke v lasti države in pod neposrednim nadzorom delovnih ljudi, pač pa tudi za podružbljeno, v lokalno okolje vpeto bančništvo, utemeljeno na bankah in hranilnicah, vzpostavljenih po združnem načelu.

Le banke pod strogim družbenim nadzorom so tudi družbeno koristne.

5. Koordinirano gospodarstvo za polno zaposlenost

Gospodarstvo je treba usmerjati tako, da služi družbenim in okoljskim potrebam - to pomeni, da je treba vse do sedaj omenjene poudarke povezati v sonaravni socialistični ekonomski model. V zadnjih dvajsetih letih koordinacije med panogami v Sloveniji tako rekoč ni bilo, kakor tudi ni bilo strateškega usmerjanja gospodarstva. Odločitve o tem, kaj, za koga in pod kakšnimi pogoji naj se proizvaja, so zato brezglavo prepuščene zasebni iniciativi in tržnim mehanizmom.

Nekoč močne proizvodne verige - na primer Iskra - so kot celota večinoma propadle, preživeli so le nekateri njihovi deli (na primer Domel). Verige, kakršna je bila Iskra, so bile zmožne proizvajati končne izdelke in s tem konkurirati podjetjem na najvišjih ravneh. Deli Iskre, ki so preživeli, proizvajajo le še posamične dele za te končne izdelke. S tem je slovensko gospodarstvo postalo podizvajalec močnih podjetij, ki v celotni verigi vrednosti prejme le še neznamen del.

Med očitnimi primeri neizkoriščene panoge je tudi lesnopredelovalna industrija. Ta ne obsega le industrije pohištva, ampak zajema tudi industrijo materialov in tehnoloških rešitev, ki bi lahko

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbena gibanja
in posamezniki

zmanjšale energetske potratnosti naših podjetij in gospodinjstev. Izvoz nepredelanega lesa ob stotinah izgubljenih delovnih mest v propadlih lesnopredelovalnih podjetjih je sramotna praksa, ki pa je zasebne investicije ne bodo odpravile. Klasična donosnost teh panog je za to namreč premajhna. Rešitev je v industrijski politiki, katere namen bi bila integracija gospodarskih panog in posameznih podjetij v nacionalno koordinirane verige.

Da bi mogli zajeti večji del vrednosti v svetovnih verigah, mora država z investicijsko politiko prevzeti dejavno vlogo v načrtnem vzpostavljanju celotnih gospodarskih verig, ki bodo zmožne proizvajati in na svetovnih trgih prodajati končne izdelke. Potrebujemo investicije, ki bodo ekonomsko upravičene, potem ko bodo zagotavljale nova delovna mesta, dodatno akumulacijo in razvoj. Poleg tega morajo investicije prinesiti delovna mesta v kraje, kjer so ta najbolj potrebna, in razvoj v panoge, v katerih ima naša družba primerjalno prednost in dolgoročen interes ter so tudi okoljsko vzdržne.

Industrijska politika mora služiti blaginji večine prebivalstva, zato jo je treba pospremiti s politiko polne zaposlenosti, ki bi delovnim ljudem zagotovila varno in kakovostno zaposlitev. Poleg pomanjkanja razvoja slovenske industrije v zadnjih dvajsetih letih je eden ključnih vzrokov za brezposelnost tudi preživet štirideseturni delovni teden. Ko je bil ta uzakonjen, je bila produktivnost dela neprimerljivo manjša kakor danes. Zato zagovarjamo krajšanje delovnega tedna sprva na 35 ur, pozneje pa do ravni, ki bi omogočala polno zaposlenost.

Poleg tega se zavzemamo za odpravo segmentacije trga delovne sile in za vzpostavitev močne aktivne politike zaposlovanja, ki bi delavcem omogočala varno prehajanje iz ene zaposlitve v drugo. V času krize, ko izginjajo celotne gospodarske panoge, sicer ne moremo pričakovati takojšnje vrnitve k polni zaposlitvi za nedoločen čas. Zahtevati pa moramo, da bo vsaka oblika dela zaščitena s temeljnimi delavskimi in socialnimi pravicami in da bodo vsi, ki se preživljajo s svojim delom, prejeli dohodek, ki zagotavlja dostojno življenje.

Potencial za nova delovna mesta je po študiji organizacije za trajnostni razvoj Umanotera iz letošnjega leta skoraj 250.000 zelenih delovnih mest do leta 2020, od tega največ v lesnopredelovalni industriji, ekološkem kmetijstvu, energetski prenovi stavb in zelem turizmu. A

vsi ti potenciali bodo brez resnega preobrata ostali le prazne obljube brez spremembe fokusa proti demokratizaciji in koordinaciji gospodarstva v smeri sonaravnega socialističnega razvoja.

6. Rešitev problema dolga

Slovenski javni dolg je problematičen predvsem zaradi specifičnih okoliščin. Ne obvladujemo valute, v kateri se zadolžujemo, ECB pa noče delovati kot posojilodajalka v zadnji sili, ki bi s tiskanjem denarja odkupovala državne obveznice in s tem zmanjšala ceno zadolževanja. Višina javnega dolga sama po sebi ni problematična, pač pa so problematični stroški za njegovo vzdrževanje oz. obresti. Še leta 2008 je javni dolg Slovenije znašal dobrih 22 % BDP, do danes pa je narasel prek 70 %, do konca leta 2014 naj bi dosegel celo 81 % BDP. Dolg ni narasel zaradi "življenja preko svojih zmožnosti", ampak predvsem zaradi reševanja nasedlih bančnih naložb v zasebnih podjetjih in makroekonomske politike vlad, ki zmanjšujejo državne prihodke. V okoliščinah nove mednarodne krize se utegne problem dolga zaostri do te mere, da bosta ogroženi politična suverenost in delovanje države. Takšne razmere zahtevajo usklajeno in solidarno ukrepanje vseh zdravih sil v perifernih evropskih državah.

Zato se moramo nemudoma povezati z ostalimi perifernimi državami EU in od ECB zahtevati, da začne jamčiti za dolgove držav. ECB je namreč ena redkih svetovnih centralnih bank, ki ne odkupuje državnih obveznic. Centralna banka FED v ZDA vsak mesec natisne več kot 60 milijard dolarjev za financiranje javnega dolga, v Evropi pa lahko države do denarja ECB dostopajo samo prek bank. Ob reševanju bančne krize so se države morale zadolžiti pri bankah, da bi rešile svoje banke. Slovenija bi zato morala z ostalimi perifernimi državami prisiliti evropske institucije, da ECB začne bodisi neposredno odkupovati obveznice držav članic bodisi na sekundarnem trgu množično odkupovati obveznice držav članic, ki bi jim zato močno padle obrestne mere.

Poleg tega je treba ustanoviti komisijo za revizijo dolga. Precejšen del dolga evropskih držav je nastal tako, da so države najprej dajale davčne odpusteke najbogatejšim in s tem ustvarjale javnofinančne primanjkljaje, nato pa so te primanjkljaje financirale z zadolževanjem prek obveznic, ki so jih kupovali najpremožnejši – torej tisti, ki so tik pred tem prejeli davčne olajšave.

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbene gibanja
in posamezniki

Pri tem se pojavlja sum t. i. nelegitimnega dolga (angl. “odious debt”), ki je mednarodno sprejeta kategorija. Ta je lahko dveh vrst: na eni strani gre za dolgove, ki so bili porabljeni nelegitimno ali so nastali v nedemokratičnih režimih; na drugi strani je mogoče za nelegitimne razglasiti tudi dolgove, pri katerih so upniki izsilili nelegitimno visoke obresti, ki ne ustrezajo zmožnostim države. V tem primeru morajo upniki prevzeti svoj del odgovornosti za napačno investiranje. Zavzemamo se za spremembo insolvenčne zakonodaje, ki bi vsebovala neprostoVOLjne odpise zavarovanih terjatev bank.

Sklicevanje na nelegitimni dolg so že uspešno izkoristili v Ekvadorju, kjer je predsednik Rafael Correa ustanovil komisijo za revizijo državnega dolga, ki je ugotovila, da je zajeten del tega dolga nelegitimen, zato so ga odpisali. Za Slovenijo ni znano, ali in v kolikšni meri ta dolg obstaja, a v Zdrženi levici vseeno pozivamo, da bi bilo smiselno ustanoviti komisijo neodvisnih strokovnjakov pod demokratičnim nadzorom, ki bi raziskala dolg in ugotovila, ali je mogoče del dolga odpisati.

7. Pravična davčna reforma

Da bi zagotovili zadostno in pravično financiranje socialnih prejemkov, socialne države in ostalih državnih aparatov, moramo uvesti integralno dohodninsko osnovo. Ta ni nič drugega kot seštevek vseh posameznikovih dohodkov, ne glede na to, ali izhajajo iz dela (plače, honorarji), kapitala (dividende, kapitalski dobički) ali premoženja (najemnine). Po obstoječi zakonodaji so namreč ti dohodki obravnavani ločeno. Dohodki od kapitala sploh niso progresivno obdavčeni, kar pomeni, da najmanjši delničar plačuje enak davek kot največji lastniki kapitala.

Takšne anomalije bi odpravila integralna dohodninska osnova, ki bi v posameznikove prihodke prištela vse prihodke v tekočem letu in jih progresivno obdavčila: revni bi plačevali manj, bogatejši več. Približno taka dohodninska lestvica je pri nas že bila v uporabi pred reformo Andreja Bajuka leta 2006, le da je temeljila na sistemu samoprijave, ki kar kliče po utajah. Takratno zniževanje davkov na osebne in podjetniške dohodke od kapitala, ki ga je nadaljevala druga Janševa vlada, t. i. leve vlade pa ga niso odpravile, je eden izmed glavnih vzrokov za izpad prihodkov iz proračuna oz. za javnofinančni primanjkljaj, ki je vzrok za tekoče zadolževanje. Zato je potreben takojšen in odločen preobrat.

Hkrati s povečanjem progresije davkov na dohodke in prispevkov je treba spremeniti sistem posrednih davkov, posebej DDV-ja, ki nesorazmerno prizadane tiste, ki so že tako v najslabšem položaju. Tovrstni davki in dajatve morajo postati orodje ekonomske politike za spodbujanje okoljsko in socialno koristnih in brzdanje škodljivih gospodarskih praks.

8. Boj proti davčnim oazam

V letu 2012 sta bili iz Slovenije v Švico nakazani dve milijardi evrov. Strategije izogibanja davkom so ključni del poslovanja v današnjem kapitalizmu, obenem pa najbogatejši ljudje na ta način povečujejo svoje bogastvo. Pri tem svoje storitve ponuja bančni sektor, ki išče obvide in zakonske luknje, ki omogočajo »optimizacijo davkov«. Izogibanje in zmanjševanje davkov gospodarskim družbam dvojno škoduje delovnim ljudem: manj zbranih davkov je neposreden vzrok za povečevanje javnih dolgov ter s tem za zniževanje ravni javnih storitev in življenjskega standarda delovnih ljudi; poleg tega mora država nadomestiti izpad s posrednimi davki, kot je davek na dodano vrednost, in s povečanjem obdavčitve dohodkov iz dela.

Slovenija mora stremeti k vpeljavi mehanizmov proti izvažanju kapitala v davčne oaze in s tem utajevanju davkov. Odprte poslovne knjige tako zasebnih kot javnih družb so naša temeljna zahteva. To vključuje obvezno poročanje o profitih in davščinah ter uvedbo registrov dejanskega lastništva gospodarskih družb, ki bi preprečevali slamnatno lastništvo in podjetja, ki obstajajo le v poštnih nabiralnikih. Hkrati bi morali odpraviti davčno tajnost v davčnih oazah za prebivalce Slovenije.

Tem ukrepom je treba dodati krovni zakon za vse finančne transakcije, znan kot Tobinov davek. Takšen davek mora biti dovolj visok, da lahko regulativno vpliva na moč multinacionalnih finančnih institucij, predvsem z omejevanjem kratkoročnih špekulacij, ter hkrati zagotavlja določena proračunska sredstva za evropski investicijski program. Tobinov davek mora biti uveden na ravni celotne EU kot zvezni davek, ki bi se stekal naravnost v evropski proračun.

9. Obramba socialne države

ZDRUŽENA★LEVICA

DSD
Društvo za
socialno demokracijo

INICIATIVA ZA
DEMOKRATSKI
SOCIALIZEM

TRIS
Trinestrski
instituti za
raziskave in
analizo

4. skupina:
civilnodružbena gibanja
in posamezniki

Nadaljevanje privatizacije javnih storitev - kot so šolstvo in znanost, zdravstvo, socialna varnost in kultura - kot priporočilo za rešitev gospodarskih težav priporočajo evropske institucije in vladajoči politiki, ki brez izjeme prisegajo na neoliberalni konsenz. To privatizacijo je treba ustaviti in trend obrniti. Umetno ustvarjeno nasprotje med javnim in zasebnim sektorjem je ideološki mehanizem vladajočih razredov, ki vnaša delitve med delovne ljudi in odvrča pozornost od dejanskega konflikta med delom in kapitalom.

Javni sektor mora vsem prebivalcem (zaposlenim tako v javnem kot v zasebnem sektorju pa tudi upokojencem, študentom, prekarno zaposlenim in migrantskim delavcem) zagotavljati univerzalen dostop do zdravljenja, izobrazbe in drugih temeljnih civilizacijskih pridobitev. Razvitost javnega sektorja je dober kazalec življenjskega standarda v državi. V slovenskem javnem sektorju je zaposlenih okrog 16 % aktivnega prebivalstva, kar nas uvršča točno v povprečje EU. Na Danskem je ta delež okoli 33 %, na Poljskem pa 11 %. Da izjave vladajočih o prevelikem javnem sektorju kot krivcu za gospodarsko krizo ne držijo, dokazuje dejstvo, da so krizo najmanj občutile države z največjim javnim sektorjem (nordijske države), najbolj pa države s skromno razvitim javnim sektorjem.

V sodobni družbi se vse bolj povečujejo potrebe po oskrbi, negovanju in drugih storitvah, saj se življenjska doba podaljšuje. To pomeni, da starejši nujno potrebujejo institucionalne rešitve, ki jim bodo omogočile dostojno življenje v starosti. To je velika priložnost za zaposlovanje mladih in ostalih brezposelnih, ki jih na cesto meče zasebni kapitalistični del gospodarstva, države pa zaradi sprejemanja neoliberalne doktrine temu le pritrjujejo. Če tovrstnih rastočih potreb ne bo zagotavljal javni sektor, ga bo nadomestilo tržno zadovoljevanje potreb, kar bo prineslo dražje in precej težje dostopne storitve. Še huje - primer delovanja grške neonacistične Zlate zore opozarja na nevarnost, da utegnejo alternativne socialne storitve organizirati skrajne desničarske skupine. Domovi za ostarele naj bodo tako deležni temeljite prenove v smeri zagotavljanja pogojev za dostojno življenje v starosti. Spodbuja naj se vzpostavljanje centrov za medgeneracijsko sodelovanje -- aktivno preživljanje starosti, učenje in vključevanje starejših v vzajemni prenos znanja -- in podporna mreža za bolne in ostarele tudi izven zdravstvenih ustanov.

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbene gibanja
in posamezniki

Združena levica se zavzema za univerzalni dostop do kakovostnih storitev socialne države, predvsem zdravstva in izobraževanja, ki morata biti temeljni pravici vsakega prebivalca. Zdravje je temelj vseh ostalih dejavnosti, zato mora biti v središču zanimanja in interesa tako posameznika kot družbe. Ustvarjati je treba splošno družbeno klimo za zdravo življenje, krečiti in razvijati osnovno (primarno) zdravstvo ter demokratizirati upravljanje zdravstvenih ustanov.. Pomemben korak k temu bi bila tudi ukinitvev dodatnega zdravstvenega zavarovanja in pravičnejša odmera prispevkov za zdravstveno zavarovanje. To pomeni progresivna obremenitev vseh dohodkov (od dela, premoženja in kapitala), brez socialne kapice.

10. Demokratične in participativne javne finance

Delovanje državnega proračuna kaže, da mehanizmi parlamentarne demokracije ne zagotavljajo gospodarne porabe davčnih prihodkov, niti za zadovoljevanje potreb ljudi niti za vsestranski razvoj družbe. Tega na svojih področjih ne zagotavljajo niti ustanove, ki upravljajo zdravstveni in pokojninski sklad.

Zato začnemo graditi sistem, v katerem si bodo delovni ljudje priborili dejanski nadzor nad porabo družbenih sredstev. V primeru državnega in občinskih proračunov si bomo prizadevali, da vsaj deli teh proračunov postanejo participativni. To pomeni, da bodo o porabi dela proračunov lahko neposredno odločali prebivalci. Dobre prakse (predvsem na mestni ravni) takšnih proračunov že obstajajo - brazilski Porto Alegre, ki ima 2 milijona prebivalcev, je postopno uvedel popolnoma participativni proračun, v manjši meri pa ga izvajajo tudi Toronto, Rim in Berlin, v Sloveniji pa so izvršljiv predlog za Maribor pripravili v iniciativi Odločaj o mestu.

V Združeni levici smo prepričani, da je tovrstno neposredno participacijo in nadzor prebivalstva treba vzpostavljati povsod v javnem sektorju. V zdravstvu in izobraževanju si bomo prizadevali, da bodo nadzor nad delovanjem institucij in njihovimi financami dobili ljudje prek samoupravnih organov. Le tako bodo družbeni podsistemi dejansko začeli služiti skupnim interesom.

11. Neposredna demokracija in preobrazba države

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbene gibanja
in posamezniki

Država mora postati aparat, ki skrbi za blaginjo in korist delovnega ljudstva. Ključni element demokratične socialistične preobrazbe države je dejanska demokratizacija državnih aparatov in družbenih skladov po načelih samoupravljanja ter neposredne in delegatske demokracije. Le tako bodo onemogočeni pojavi zaslužkarstva, korupcije in birokratizacije, ki jemljejo motivacijo delovnim ljudem in rušijo njihovo zaupanje.

V današnji družbi z razvejanimi informacijskimi kanali se zavzemamo za uvajanje dinamičnih sodelovalnih (tudi elektronskih) forumov državljanov, ki bodo mobilizirali njihovo znanje in ideje, brez tržnih kriterijev in upravljalne hierarhije. Prebivalke in prebivalci tako lahko sodelujejo pri zbiranju idej, razpravi, razvoju in potencialno tudi pri izvrševanju odločitev, ki so bile do sedaj v domeni političnih in strokovnih elit. Govorimo torej o odprtem upravljanju, kjer se uveljavlja koncept odprte podatkovnosti in množičnega izvajanja. Pri oblikovanju politike se slednje uporablja za zbiranje mnenj in informacij z namenom priprave proračuna, strategij, zakonov in drugih predpisov.

Treba je določiti izhodišča za nove načine organiziranja skupnih zadev, ki spodbujajo prostovoljno sodelovanje in fleksibilne načine vključevanja uporabnikov javnih storitev v ustvarjanje teh istih storitev. Javni prostor med civilno družbo in oblastnimi institucijami je zato treba organizirati kot prostor razprave ter podajanja mnenj in stališč, ki je demokratično dostopno vsem in ki vodi h kolektivnemu sprejemanju odločitev.

Naš cilj je doseči nadaljevani proces aktivnega odločanja, ne le občasno angažiranje na volitvah. Večja vloga državljanov je nujni pogoj za nadaljni razvoj demokracije. V največji možni meri je treba spodbujati zanimanje za javne zadeve, torej prehod od predstavniške demokracije k bolj participativni. Poudarek naj bo na procesu sprejemanja odločitev in ne zgolj na preverjanju javnega mnenja ali izmenjavi argumentov.

Institucije v javnem sektorju bi morale preoblikovati svoj informacijski in podatkovni sistem in preiti na odprtokodne programske rešitve, kar bi zmanjšalo razvojne stroške opreme in povečalo preglednost. Da bi zagotovili čimbolj informirane odločitve in vključenost, je treba uzakoniti

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbena gibanja
in posamezniki

pravico do širokopasovnega interneta. To je tudi predpogoj za uvedbo elektronskega načina glasovanja na volitvah, elektronskega zbiranja peticij itd.

Zavzemamo se za uveljavitev instituta ljudske nezaupnice, ki omogoča, da funkcionarji neposredno odgovarjajo delovnemu ljudstvu in so v primeru izglasovanja tudi odpoklicani.

12. Razširitev osebnih pravic in svoboščin

Treba je zagotoviti spoštovanje, razširitev in izvršljivost vseh pravic in svoboščin. Z neoliberalnim obratom in padcem socialne države se je okrepilo kršenje že izborjenih pravic in represija nad manjšinami. Tako se je na primer ponovno povečala neenakost žensk. Pogosto se krčijo nadomestila za porodniško odsotnost z delovnega mesta. Javni sektor, v katerem je zaposlen nadproporcionalen delež žensk, se krči, delodajalci v vse bolj negotovih razmerah raje zaposlujejo moške kot ženske, pri katerih obstaja možnost za odhod na porodniški dopust itn. Zato so ženske vse bolj odrinjene nazaj v gospodinjstva in ponovno postavljene v podrejen položaj v odnosu do moških. Kot da to še ne bi bilo dovolj, pa pravice žensk vztrajno napadajo konzervativni politiki (npr. varčevanje pri kontracepciji in uvajanje doplačil).

Še posebej ranljiva skupina so lezbijke, geji, biseksualci in transseksualci (LGBT skupnost), ki so pogosto žrve preiganjanj in diskriminacije. Zato je treba posebno pozornost nameniti tudi spodbujanju in varovanju LGBT pravic, zlasti pravico do enakopravnosti in nediskriminacije pri uresničevanju pravic.

Na splošno je kriza zaostрила avtoritarni pristop kapitalističnega razreda. Po nedavnih razkritjih so več kot očitne globalne razsežnosti nadzorovanja komunikacij, tudi pri nas je policija pridobila nova pooblastila za nadzor nad državljani. To je nedopustno, zato je treba vzpostaviti zakonodajo, ki bo ščitila pravice vsakega posameznika. Opaziti je tudi trend kriminaliziranja in zelo ozke razlage ustavnih pravic do mirnega zbiranja in do svobode izražanja, ki gre v smer nižanja standardov tovrstnih ključnih političnih pravic.

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbene gibanja
in posamezniki

Že več kot dve desetletji se slovenske oblasti izmikajo pozivom, da bi narodnim skupnostim pripadnikov narodov nekdanje SFRJ v Sloveniji, ki so nastale ob samostojnosti Slovenje, omogočile ustrezno zakonsko in ustavno zaščito. Združena levica si bo prizadevala, da se ta problem nemudoma reši s tem, da se bodo te manjšine zaščitile z ustavo, posebni zakon pa bo določil način njenega izvajanja.

Zavzemanje za pravico do zasebnosti in svobode za prost pretok informacij na spletu nasprotuje monopolom razvitih držav glede intelektualne lastnine. S tem onemogoča tehnološki razvoj in prost pretok idej ter dostop do informacij in intelektualnih dobrin za vse ljudi. Škodljive pravne oblike ščitenja intelektualne lastnine morajo nadomestiti alternativni mehanizmi, ki omogočajo prosto sodelovanje človeških virov, širjenje ter plemenitenje idej. V najširšem smislu je treba spodbujati družbeno inovativnost. Namesto tekmovanja v gospodarstvu je naš cilj sodelovanje, s katerim bo odpadla tudi potreba po "zaščiti intelektualne lastnine". Patenti zavirajo razvoj, v farmacevtski industriji celo neposredno škodujejo delovnim ljudem, zato je treba v odgovor na njihovo podaljševanje nemudoma sprožiti postopke za njihovo skrajševanje. Zato v Združeni levici zagovarjamo legalizacijo gojenja indijske konoplje, tako za medicinsko in rekreativno kot druge uporabe.

13. Pot k ekološkemu preobratu

Ekološka transformacija ne more biti plod zasebnih interesov, ampak mora postati izraz demokratične volje ljudstva. Poteka lahko le kot del javnega investicijskega programa, ki bo odgovoril na potrebe družbe ter z zviševanjem snovne in energetske učinkovitosti zagotovil trajno okoljsko reprodukcijo, upravljanje s produkti naravnih virov in dela pa prenesel v roke ljudi. Ekološko krizo je treba reševati pri njenem izviru – v kapitalistični produkciji, ki ruši podporne sisteme življenja na Zemlji. Nosilnim sposobnostim okolja in dejanskim potrebam družbe prilagojeno planiranje je edina dolgoročna alternativa, namenjena ohranjanju trajnostnih bivanjskih pogojev in virov. Zato je ekološka preobrazba ključna komponenta demokratičnega ekološkega socializma.

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbena gibanja
in posamezniki

Za zaščito in obnovitev naravnih okolij je v procese upravljanja treba vključiti stroko s področij naravovarstva in ekologije. Samo tako bo lahko regulacija ekonomskih dejavnosti potekala v skladu z ugotovljenimi nosilnimi sposobnostmi okolja in interesi lokalnih skupnosti na določenem območju.

Privatizacijo virov energije ter obstoječe prometne in energetske infrastrukture je treba nemudoma ustaviti. Čista pitna voda in zrak sta javni dobrini ter pravici, ki ju mora država zagotoviti sleherni prebivalki in prebivalcu. Infrastrukturo moramo prilagoditi zadovoljevanju družbenih potreb na okoljsko vzdržen način, na primer s širitvijo okoljsko manj obremenjujočih oblik javnega prometa in prevoza dobrin. Uničevalnost kapitalizma je razvidna iz prepotovanih kilometrov, ki jih mora opraviti blago, da bi zagotovilo čim višji profit lastnikom in delničarjem. Pri tem nastane velika okoljska in pogosto tudi družbena škoda. Zgovoren primer je v rastlinjakih pridelana zelenjava iz severozahodne Evrope, ki se prodaja na policah trgovin južne Evrope, kjer so sicer naravni pogoji za pridelavo boljši. Takšno početje je treba omejiti z uveljavitvijo okoljskih dajatev, progresivnih glede na povzročeno škodo. Tako zbrana sredstva lahko namensko spodbujajo trajnostno proizvodnjo in distribucijo ob upoštevanju ekološkega odtisa.

Razvoj trajnostne rabe obnovljivih virov in prehod v brezogljicho družbo je mogoče začeti že s poudarkom na subvencioniranju obnovljivih virov energije in okoljsko sprejemljivega razvoja. Obenem je treba poskrbeti za trajnostno in učinkovito uporabo domačih energetskih virov in obnovitvenih sposobnosti okolja, in sicer tako kmetijske zemlje, gozdov in vode kot tudi vetra, geotermalne energije in sončnega obsevanja. Šele ko bomo ustavili izvažanje onesnaževanja, bo vsem prebivalkam in prebivalcem omogočena enakopravna in vzdržna raba okoljskih danosti. Biotska pestrost vseh oblik življenja na našem območju je del bogastva Slovenije, državna zakladnica najvišjega pomena in naj se šteje za skupno dediščino vseh prebivalk in prebivalcev.

Za uspešno prilagoditev podnebnim spremembam je ključen sprejem ambicioznega multilateralnega sporazuma na podnebnem vrhu v Parizu 2015, ki bo skladen z znanstvenim konsenzom o potrebnih ukrepih za preprečitev nevarnih posledic podnebnega segrevanja. Tak mednarodni podnebni dogovor mora biti utemeljen na načelu skupne, vendar deljene

4. skupina:
civilnodružbena gibanja
in posamezniki

odgovornosti, skladne s prilagoditvenimi zmožnostmi in zgodovinsko odgovornostjo držav. Zato bomo v Združeni levici vztrajali pri zavezi iz Cancuna o ustavitvi globalnega segrevanja pri 2 stopinjah celzija glede na predindustrijske vrednosti. Za Slovenijo in na ravni celotne Evropske unije se bomo zavzemali za 90-95 % zmanjšanje emisij do leta 2050, z ustreznimi vmesnimi cilji.

14. Trajnostna proizvodnja hrane

Spodbujati je treba združne oblike delovanja, ki bodo podeželske prebivalce združevale v celotno prehransko-proizvodno verigo od neposrednih proizvajalcev prek predelovalcev do končnih potrošnikov. V verige je treba vključiti tudi proizvodnjo in oskrbo z mehanizacijo in razmnoževalnim materialom. S tem bodo pridelovalci dobili večji nadzor nad sredstvi. Tako bo večji delež prihodkov lahko ostal na podeželju, namenjen nadaljnjemu razvoju, hkrati pa bodo multinacionalke, veletrgovci in prekupčevalci zgubili svoj vpliv. Kmetijsko politiko je treba dopolniti tako, da bo urejala tudi varovanje preostalih gozdnih območij in sistemsko podpirala vzpostavljanje in uveljavljanje lesnopredelovalnih verig, ki bodo z gozdom upravljale trajnostno in ne le kot z golim faktorjem za izkoriščanje, ampak kot z integralnim delom verige, ki mu je treba vračati skrb.

Veliko oviro povečevanju samooskrbe in neodvisnosti proizvodnje hrane predstavljajo prizadevanja kapitala za povečano koncentracijo nadzora nad svetovno proizvodnjo hrane. Peščica podjetij z agresivno uporabo različnih oblik zaščite intelektualne lastnine vse bolj nadzoruje reproduktivni material, s čimer kmete spravlja v vse bolj podrejen položaj. Zakonodaja, ki predvideva izjemno visoke stroške za ščitenje sort in registracijo gensko spremenjenih organizmov, s tem onemogoča majhne žlahtnitelje, mala podjetja in javne raziskovalne ustanove ter pospešuje oblikovanje monopolov.

Odločno nasprotujemo politiki zaščite intelektualnih pravic, ki omogoča patentiranje ali drugačno prisvajanje bioloških organizmov ali njihovih lastnosti in izkoriščanje patentov za povečevanje moči kapitala ter zaviranje napredka. Zavzemamo se tudi za prosto izmenjavo razmnoževalnega materiala ter za neomejeno pravico do izboljševanja kmetijskih sort in pasem v skupno dobro. Država mora ustanoviti in vzdrževati genske in semenske banke ter druge

ZDRUŽENA★LEVICA

4. skupina:
civilnodružbene gibanja
in posamezniki

načine ohranjanja za kmetijstvo pomembnih sort in pasem. Med te sodijo tudi stare slovenske sorte in pasme, katerih dragoceno gensko pestrost bomo na ta način obvarovali pred izginotjem.

Za zagotavljanje prehranske varnosti Slovenije sta ključna temelja zadosten obseg kakovostnih kmetijskih zemljišč in trajno ohranjanje rodovitnosti prsti. Cilj ni le ohranjanje najbolj rodovitnih kmetijskih zemljišč, temveč povečevanje kmetijskih površin (najmanj za četrtno), še posebej njivskih površin. Nedopustno je spodbujanje pridelovanja koruze za potrebe bioplinarn in raba drugih poljščin za pridelavo biodizla. Dejstvo je, da je Slovenija prešla iz razmerja 50 % gozdov in 50 % ostalih površin v petdesetih letih 20. stoletja na razmerje 60 : 40 % v korist gozdov. Varna stopnja prehranske samooskrbe (80-odstotna namesto sedanje tvegane 50- do 60-odstotne) je v težavnih in negotovih svetovnih razmerah glede možnosti uvoza hrane ena od eksistenčnih nujnosti.

15. Zavezanost k miroljubju in demilitarizacija

Slovenija je članica zveze NATO, ki je glavni nosilec imperializma v sodobnem svetu in omogoča ter ohranja globalne neenakosti, ki poganjajo kapitalistični sistem. NATO je gojišče korupcije, države pa sili, da velik del proračuna namenjajo oboroževanju; predvsem pa je to organizacija, ki danes najbolj ogroža svetovni mir. Zdržena levica se zavzema, da se Slovenija nemudoma umakne iz vojaških oz. mirovnih misij v svetu in da se za oboroževanje namenjeni del proračuna zmanjša na minimum, sredstva pa porabijo v korist prebivalstva. Zavzemamo se, da Slovenija sproži postopke za izstop iz zveze NATO in za promocijo razoroževanja in protivojnih aktivnosti.

Slovenija bi morala graditi nove ekonomske in trgovske odnose z ostalim svetom, ki bi temeljili na sodelovanju in razvoju. Samo tako se namreč lahko zagotavljata mir in varnost. Predlagamo razoroževanje, zmanjševanje vojske in spreminjanje njenih nalog v prid pomoči ob naravnih nesrečah in nezgodah ter splošni spremembi doktrine. Zdržena levica se zavzema za ureditev socialnega in pokojninskega statusa operativnih prostovoljnih gasilcev, reševalcev in drugih, ki sodijo v sile za zaščito, reševanje in pomoč. V sodelovanju s sosednjimi državami bi obstoječo

vojaško strukturo lahko integrirali v sistem zaščite in reševanja. Uvede naj se obvezno naborništvo, v času katerega bi se naborniki spoznali z osnovami civilne zaščite, delovanjem na terenu in nekaterimi tehnikami boja proti naravnim katastrofam.

16. Plačilo v drugi svetovni vojni povzročene škode

Združena levica zahteva, da se izterja povzročeno vojno škodo od Republike Nemčije kot naslednice okupatorske države. Ni dvoma, da je Slovenija po drugi svetovni vojni več deset let vlagala sredstva v obnovo porušene domovine in sanacijo povzročene vojne škode namesto v razvoj. Nemčija dolguje Sloveniji 3,5 milijarde evrov, kar bi nam koristilo kot gospodarska spodbuda in socialni korektiv za upravičence. Vojni dolgovi ne zastarajo, saj je bila zadnja vojna škoda iz časa prve svetovne vojne poravnana šele leta 2012. Ker je danes nemška vlada Angele Merkel na čelu tistih, ki zahtevajo vračilo dolgov perifernih držav do zadnjega centa, ni razloga, da bi odpisali na škodo države in materialnih oškodovancev reparacijski dolg druge svetovne vojne.

Zaključek

Samo močna socialistična politična alternativa lahko ustavi bedo in izkoriščanje, ki ju prinašajo zahteve po vitki socialni državi, zategovanju pasu in odpovedovanju v imenu lepšega jutri, ki nikdar ne pride. Programske točke predstavljajo korake, ki lahko Slovenijo usmerijo proti drugačni prihodnosti. Proti prihodnosti, v kateri bo gospodarstvo služilo potrebam ljudi, ne pa iskanju čim višjih profitov z izžemanjem delovnih množic in uničevanjem okoljskih življenjskih pogojev. Takšna prihodnost zahteva vzpostavljanje in povezovanje političnih sil, ki bodo s široko oporo v najširših ljudskih množicah apetitom lokalnega in mednarodnega kapitala sposobne reči jasen "NE". Skupaj bomo začeli graditi drugačno Slovenijo, ki bo branik vrednot solidarnosti, okoljske odgovornosti, enakosti in pravičnosti: Slovenijo demokratičnega ekološkega socializma!